

BAKGRUND

Klientrådet för äldre personer sammanträdde sammanlagt fyra gånger år 2023. Två gånger på våren och två gånger på hösten. Samtliga sammanträden hölls fysiskt på plats enligt rådmedlemmarnas önskemål.

På det första sammanträdet presenterade de nya rådmedlemmarna sig, och i samband med den första diskussionen förde varje medlem fram viktiga frågor som hen ville att skulle behandlas i rådet.

Under verksamhetsåret medverkade rådmedlemmarna i en utredning av tillgången till servicekanaler (webbenkät som pågick till den 15 november) samt deltog i informationsmöten om framtids- och anpassningsprogrammet via e-post/webbplatsen (på våren den 16 april och på hösten den 30 oktober). På våren behandlades anpassningsprogrammet vid det andra sammanträdet och på hösten kunde framtids- och anpassningsprogrammet kommenteras elektroniskt till den 8 november via en länk på Österbottens välfärdsområdes webbplats.

Två medlemmar i klientrådet för äldre personer deltog i våras i utvärderingarna av de konkurrensutsatta patientdatasystemen.

Rådmedlemmarna hade också möjlighet att delta i ett informationsmöte som ordnades på eftermiddagen den 15 juni i Vasa centralsjukhus auditorium eller via Teams om det projekt som anknyter till äldre och teknologi.

Hur kan jag som senior påverka min egen hälsa? Projektet Framtidens social- och hälsocentral i Österbotten ordnade i samarbete med Österbottens välfärdsområde och Österbottens Föreningar en föreläsningsserie med fyra föreläsningar för seniorer och övriga intresserade mellan den 16 maj–8 juni. I en del av dessa kunde man också delta på plats. Till dessa föreläsningar skickades en länk till rådmedlemmarna per e-post.

RESOLUTIONER SAMT STÄLLNINGSTAGANDE TILL FRAMTIDS- OCH ANPASSNINGSPROGRAMMET ÅR 2024

Här nedan finns alla resolutioner samlade från sammanträdena år 2023. I slutet av den fjärde resolutionen finns det dessutom ett ställningstagande som är riktat till välfärdsområdesstyrelsen gällande framtids- och anpassningsprogrammet 2024.

1. Resolution 20.2.2023

Under presentationsrundan förde medlemmarna fram följande:

Uppskattnig

- Vad händer med mig när jag blir äldre? Om jag blir ensam?
- Har äldre något värde?
- De sociala kontakterna minskar, var hittar jag en vän/vänner att diskutera med?

Hjälpbehov och tillgång till hjälp

- Vad betyder det att bo hemma? Man ser sin bekanta gård, skog. Ingen vill flytta hemifrån.
- Vem kan man kontakta och i vilket ärende? Trycket på att förändra servicen väcker oro.
- Finns det skötare när jag behöver hjälp? Varifrån/hur ska man få arbetskraft till vårdbranschen?
- Får jag den rehabilitering som jag behöver exempelvis efter en operation?

Digikompetens

- Om man varken är digikompetent eller har digital utrustning – så uppstår det en informationsbrist – man vet inte vart och hur man ska ta kontakt
- Tidigare fungerade servicen bra när man hade en bekant hälsostation och en bekant skötare som man kunde kontakta vid behov. Kan man lita på den digitala kundservicen och på att den fungerar?
- Det måste finnas ett smidigt alternativ för information och diskussion utan digital utrustning.
- När de säger att du ska kunna fungera och hålla dig uppkopplad utan digitala system talar de uppenbarligen om online-anslutningar, dvs. att göra affärer via internet. En telefonförbindelse, dvs. en mobiltelefon, är i hög grad en digital enhet. Utan en telefon är det osannolikt att kommunikationen fungerar överhuvudtaget. Borde terminologin vara mer exakt?

Klientrådets verksamhetsprinciper och verksamhetsstadga

Rådmedlemmarna kom överens om att sammanträdena ska hållas som fysiska möten och inte som hybridmöten, eftersom det blir tekniskt svårt att genomföra. Mötestiden kl. 14 passade alla.

Den resolution som är rådets enhälliga uppfattning i ett ärende ska vara godkänd av alla medlemmar innan den:

- delges sektorstyrgruppen
- delges dem som tar beslut i det ärende som behandlats på sammanträdet
- publiceras på välfärdsområdets webbplats

Klientrådet avger årligen en rapport om sin verksamhet till välfärdsområdets styrelse. Rådets ordförande och sekreterare ansvarar för denna rapportering. Klientrådet godkänner rapporten före den överläts till styrelsen.

NHG:s rapport om utvecklande av förebyggande tjänster för äldre personer

Centrala punkter i slutrapporten genomgicks under ledning av ordföranden:

- Projektet kring seniorrådgivningen framskrider. Godkändes också i välfärdsområdesfullmäktige 20.2.2023. En regional modell ska tas fram.
- Gemenskapsboende var ett annat tema som lyftes fram i rapporten.
- Utvecklingsarbetet omfattar även en digital serviceplattform

Teman för nästa sammanträde:

Vid den diskussion som fördes under presentationsrundan föreslogs bland annat följande mötesteman:

- Livsstilscoaching och seniorrådgivning
- Boendeservice
- Framtids- och anpassningsprogrammet
- Rapporten om fjolårets verksamhet

Nästa sammanträde hålls på måndagen den 24 april kl. 14.

2. Resolution 24.4.2023

Elektronisk hälsokontroll och livsstilscoaching

Johanna Silfver-Forsbacka, projektanställd och

Kirsi Laitila, projektchef för projektet Framtidens social- och hälsocentral, Österbottens välfärdsområde

Rådmedlemmarna bekantade sig med livsstilscoachingen med hjälp av Finger-modellen. De sakkunniga har använt Kivipeltos & Helenius bok från 2021 som källa: Hjärnhälsa, på dina fem fingrar. Förebygg och minska Alzheimers och minnesproblem. Finger-modellen omfattar följande delområden: hälsosam mat, fysisk aktivitet, hjärngymnastik, social aktivitet samt hantering av riskfaktorer för hjärt- och kärlsjukdomar. Därefter fick rådmedlemmarna bekanta sig med elektroniska hälsokontroller (finns på adressen: <https://www.omaolo.fi/>) med hjälp av den egna mobilen och en presentation. De elektroniska hälsokontrollerna bygger på Finger-modellen (fem fingrar). I piloteringsfasen ska de elektroniska hälsokontrollerna genomföras på seniorrådgivningen före mottagningarna som görs i anslutning till 70-årskontrollerna. Dessutom kunde rådmedlemmarna bekanta sig med den elektroniska hälsokontrollen i pappersform. Målet med verksamhetsmodellen är att stöda äldres förmåga att bo hemma.

Rådmedlemmarna konstaterade:

- Hur ska befolkningen fås med? Svar: Via den seniorrådgivningsverksamhet som piloteras i Vasa på våren 2023, 70-åringarnas välfärds- och hälsokontroller bygger på Finger-modellen. Därutöver ska digitala livsstilscoachingsföreläsningar om Finger-verksamhetsmodellen lanseras i Österbotten
- Ensamboende och dementa utgör en utmaning. Hur ska man få kontakt med dem och få dem att förbinda sig till exempelvis motion?
- Ensamhet är en stor utmaning
- Olika boendeformer. Gemenskapsboende? Kunde den göra det lättare att upprätthålla aktiviteten? Det behövs en långsiktig plan om vem som ska ansvara för utvecklandet av boendeformerna? Föreningarnas deltagande? Samarbetet med takorganisationen för Österbottens föreningar? Pengarna får inte bli den enda avgörande faktorn när man dryftar serviceutbudet. Man borde hitta dem som får ett utbyte av gemenskapsboende och generellt av den här verksamhetsmodellen.
- Vad ska man göra om man inte har råd att genomföra behövliga förändringar exempelvis i fråga om måltiderna och motioneringen?
- Ett bra redskap för aktiva människor
- Den elektroniska hälsokontrollen är bra, man måste börja någonstans.
- Även pensionärsföreningarna kunde ta med föreläsningsserien om Finger-modellen i deras program i höst.
- Vad avses med hem? Även serviceboende med heldygnsomsorg jämföras med hemmaboende. I det här hänseendet avser man nödvändigtvis inte det barndomshem varifrån man flyttat för kanske redan tiotals år sedan. Hemmet är den plats som betalar hyra för.

Tillgången till tjänster och Framtids- och anpassningsprogrammet, Kund- och resurscentret

Kathy Guss, överskötare, kund- och servicehandledning och

Satu Hautamäki, verksamhetsområdesdirektör, Kund- och resurscentret, Österbottens välfärdsområde

Överskötare Kathy Guss redogjorde för hur man strävat efter att förbättra tillgången till tjänster.

Seniorlinjen har nu öppnats på försök i Vasaområdet.

Verksamheten kommer i och med pilotförsöket att utvidgas att omfatta hela området.

När man ringer seniorlinjen behöver man inte använda sig av nummermenyn, utan samtalet besvaras alltid av en människa.

Visserligen påverkar resurserna och antalet samtal det hur snabbt man kan besvara samtalet. Målet är att samtalen ska besvaras så fort som möjligt.

Seniorlinjens nummer är 06 218 9800.

Rådmedlemmarna konstaterade:

- Hur ska befolkningen informeras om detta? Svar: I tidningen Hembesöket i juni samt i regionens tidningar.
- Föreningarnas hus på Korsholmsesplanaden kunde också delta i förmedlingen av denna information.
- Kan vårdbehovet bedömas med hjälp av textmeddelanden om personen i fråga är exempelvis dövstum? Svar: Det är ännu inte möjligt att uträtta ärenden med hjälp av textmeddelanden, men detta ska vidarebefordras. I dylika situationer kan även en anhörig ringa i stället för kunden.
- Ofta måste man vänta länge på att ringbud ska besvaras. Har man funderat över hur detta ska lösas?
Svar: Det finns ännu kommunvisa skillnader i återuppringsfunktionen, eftersom man fortfarande använder många olika telefonsystem i området. I framtiden när man har ett gemensamt telefonsystem kommer det här att kunna fås att fungera bättre och då kan även de kommunspecifika menyerna tas bort. När systemen fås samspelade kan även återuppringsfunktionerna koordineras tydligare.

Verksamhetsområdesdirektör Satu Hautamäki redogjorde för Framtids- och anpassningsprogrammet på Kund- och resurscentret samt de utvecklingsåtgärder med vilka kostnadsstegringen ska stävjas och kostnaderna minskas. Grupperna har bland annat sett över användningen av köpta personaltjänster, rekryteringen av anställda samt möjligheten att utveckla e-tjänsterna.

Rådmedlemmarna kommenterade:

- Socialvården nämndes för första gången trots att den utgör en stor del av social- och hälsovården i välfärdsområdet.
- Hur har personer som pratar annat än svenska och finska tagits i beaktande i servicen?
Svar: Tolkjänster kan användas. Man samarbetar dagligen med tolkcentralen. Sju procent av befolkningen i välfärdsområdet pratar något annat språk än svenska eller finska.

Hemrehabilitering och Framtids- och anpassningsprogrammet, Rehabilitering

Paula Kullas, servicechef för hemrehabilitering, Österbottens välfärdsområde

Servicechef Paula Kullas redogjorde för hemrehabiliteringen samt om de utvecklingsåtgärder som påbörjats och planeras inom rehabiliteringen. Med hemrehabilitering avses den service som tillhandahålls hemma hos kunden. Hemrehabilitering inrymmer förutom kartläggningar av miljön och rekommendationer av ändringsarbeten även individuell träning som ska bidra till att kunden kan klara av bestyren i vardagen både där hemma och utanför hemmet. Dessutom handleds kunden i hur hen kan upprätthålla sin egen funktionsförmåga. Boendeservice med heldygnsomsorg jämföras med boende hemma. Målet är att kunden ska kunna utskrivas hem direkt från den specialiserade sjukvården, exempelvis efter en operation (såsom en höftoperation). På så sätt kan vistelsen på vårdavdelningen förkortas och servicebehovet minskas. På så sätt kan man även undvika förflyttningar mellan olika vårdinrättningar, samtidigt som den egna, bekanta miljön underlättar rehabiliteringen och återhämtningen.

Dessutom planerar man också att grunda ett team för effektiviserad hemrehabilitering bestående av förutom en läkare även av åtminstone en sjukskötare och närvårdare som ansvarar för vården av patienten. Hemrehabiliteringen omfattar även gruppverksamhet och servicehandledning.

Rådmedlemmarna konstaterade:

- Hemmet är den plats man betalar hyra för.
- Hur är det med rehabiliteringen av dementa personer? Hur kan de rehabiliteras så att de klarar sig hemma? Kullas: Sjukdomsfasen tas i beaktande, men ingen kan tvingas till rehabilitering om de inte själv vill delta. Lyckas i allmänhet i mycket lindriga demensfaser. Rehabilitering erbjuds även inom serviceboende och i samband med intervallperioder.
- Känner läkarna på VCS till den här verksamhetsmodellen? Kullas: Arbete görs för att främja kunskaperna om modellen.
- Vem vårdar om en är på sjukhuset och den andra som blir hemma inte klarar sig ensam? Det här kräver mer resurser.
- Man får inte se saker som endast en peng-/budgetfråga. Man måste också investera i livskvalitet och säkerhet.

Praktiska frågor

Rådet kom överens om att mötesresolutionen i fortsättningen går igenom tillsammans och godkänns på det följande sammanträdet.

3. Resolution 5.9.2023

Aktuell information om verksamhetsområdet för hem- och boendeservice Tony Pellfolk, verksamhetsområdesdirektör, hem- och boendeservice

Tony berättade om det nationella erkännande som THL (**Vänligaste personalen i Finland**) beviljat Österbottens välfärdsområdes personal inom hem- och boendeservicen.

Rådmedlemmarna beaktade sig med hem- och boendeservicens organisation, verksamhet, harmonisering och utvecklingsåtgärder som anknyter till framtids- och anpassningsprogrammet och de mål som fastställts inom ramen för programmet för år 2023. Rådet förde även en diskussion om boendeservice med heldygnsomsorg, intervallvård, robotik samt tillgången till personal.

På grund av ärendets omfattning fortsätter behandlingen av ärendet vid nästa sammanträde, eftersom rådet inte hade tillräckligt med tid att diskutera ärendet.

Efter sammanträdet skickades mötesmaterialet till rådmedlemmarna för att de ska ha en möjlighet att bekanta sig med det.

Utvecklande av närståendevården

Lotta Valkama, projektkoordinator, projektet Prima Botnia, via Teams

Lotta berättade om projektet, bakgrunden till projektet och de utvecklingsmål som är förknippade med projektet. I Österbottens välfärdsområde använder man avsevärt färre digitala tjänster än i Finland i övrigt. Enligt Social- och hälsovårdsministeriets fastställda mål ska 45 % av kontakterna med välfärdsområdena skötas på distans eller digitalt innan utgången av år 2025. Det här kräver nya verksamhetsmodeller av välfärdsområdet. De åtgärder som anknyter till projektpaketet är digitalt orienterade.

Tyvärr blev Teams-förbindelsen så dålig att behandlingen av ärendet måste avbrytas. Rådet återkommer till ärendet vid nästa sammanträde. De dior som presenterades på sammanträdet skickades till rådmedlemmarna för att de ska ha en möjlighet att bekanta sig med dem.

Plan för delaktighet

Sari West, kundbetjäningsschef

Rådmedlemmarna hade redan i samband med möteskallelsen delgetts dior som anknöt till ärendet samt tre frågor som Sari önskade få kommentarer om och svar på efter sammanträdet. Rådet behandlade ärendet utgående från presentationen och kom överens att rådmedlemmarna inom en vecka skickar sina kommentarer och svar direkt till Sari per e-post.

4. Resolution 14.11.2023

Utvecklande av närståendevården

Lotta Valkama, projektkoordinator, projektet Prima Botnia

Lotta berättade redan på det föregående sammanträdet om projektet, bakgrunden till projektet och de utvecklingsmål som är förknippade med projektet. Behandlingen av ärendet fortsatte idag eftersom Teams-förbindelsen var så dålig att behandlingen av ärendet blev på hälft.

I Österbottens välfärdsområde har man utvecklat bland annat en digital stödmodell för närståendevårdare (över 65-åringar). Enligt Social- och hälsovårdsministeriets fastställda mål ska 45 % av kontakterna med välfärdsområdena skötas på distans eller digitalt innan utgången av år 2025.

Vid diskussionen ställde rådmedlemmarna många frågor om närståendevården och dem som vårdar närstående och dem som vårdas av närstående. Ofta är närståendevårdarna lika ålderstigna som de som vårdas. Digitala besök som sköts med hjälp av pektdatorer kan enligt rådmedlemmarna användas för att stöda vården, men de ersätter inte personliga besök hos skötare. Ensamhet är ett stort problem bland äldre som bor hemma. Ofta är deras förmåga att röra sig hemma och utanför hemmet begränsad av en orsak eller annan.

Klientrådet för äldre personer förstår de pågående förändringsåtgärder som vidtas i anslutning till framtids- och anpassningsprogrammet. Rådmedlemmarna förde fram vikten av den kommunikation och det informationsbehov som anknyter till de pågående förändringarna och de bakomliggande faktorerna. Kommunikationen borde vara positiv och fokuseras på det som utvecklas och inte bara på de kommande nedskärningarna och svårigheterna att få vårdpersonal.

Även om det finns rikligt med information att tillgå, t.ex. på webbplatsen så är den svår att hitta och upplevs som oklar. Medlemmarna upplever att det är svårt att söka information och att de egna digitala färdigheterna delvis är bristfälliga. Distanstjänster får inte ersätta fysiska möten. Användningen av distanstjänster kan ställa till utmaningar av många olika orsaker, såsom olika begränsningar i den egna funktionsförmågan. Via digitala tjänster kan man upprätthålla bl.a. fysiken genom exempelvis regelbundna, gemensamma gympastunder. Det måste vara enkelt och lätt att ta i bruk och använda dessa tjänster.

Aktuellt om Österbottens projekt Framtidens social- och hälsocentral

Johanna Björkman, projektdirektör

Johanna redogjorde för projektets huvudmål och de olika delområdena som anknyter till utvecklandet av verksamheten. Fokusen ligger på bättre tjänster som tillhandahålls jämlikt och i rätt tid, förebyggande och föregripande arbete samt stävande av kostnader.

Rådmedlemmarna önskade att en tidningsartikel ska publiceras om denna projekthelhet i och med att det är fråga om ett omfattande utvecklingsprojekt som består av flera olika delprojekt. Enligt rådmedlemmarna borde invånarna informeras koncentrerat och riktat för att rätt information ska nå dem som behöver denna information. Seniorlinjen upplevs vara en bra tjänst, även om man ibland måste vänta länge på att någon svarar på samtalet. Rådmedlemmarna poängterade också att de digitala tjänsterna inte får vara det enda kontaktsättet, eftersom kontakterna med de yrkesutbildade personerna är viktiga och interaktiva.

Aktuell information om hem- och boendeservicen

Tony Pellfolk, verksamhetsområdesdirektör, hem- och boendeservice

I framtiden kommer det att finnas tre olika boendeformer inom servicen för äldre: hemmaboende, gemenskapsboende och boendeservice med heldygnsomsorg.

I diskussionen förde rådmedlemmarna fram de planerade minskningarna inom serviceboendet med heldygnsomsorg.

Hur ska den åldrande befolkningen kunna vårdas när man minskar platserna för heldygnsomsorg? Har konsekvenserna av denna förändring utretts tillräckligt omfattande?

I detta ärende vill klientrådet för äldre personer föra nedanstående gemensamma ställningstagande till välfärdsområdets styrelse.

Ställningstagande gällande framtids- och anpassningsprogrammet år 2024:

Klientrådet för äldre i Österbottens välfärdsområde förstår att åtgärder måste vidtas för att balansera ekonomin och hantera personalbristen.

Klientrådet förutsätter att de nya serviceformer som skall ersätta nuvarande vårdinstitutioner utvecklas och genomgår konsekvensanalys innan stängning av vårdplatser för äldre verkställs.

Resolutionen från det föregående sammanträdet 5.9.2023 godkändes enhälligt.